

Milyen esszét írjak az alapvizsgán?

Útmutató a Basic Exam Essay writing részéhez

1. Az érvelő esszé és az érveléssel kapcsolatos alapfogalmak definíciója

1.1. Érvelő esszé (argumentative essay)

Az alapvizsga esszé egy érvelő (=argumentative) írásmű, melyben egy véleményt (=opinion) jelentünk ki, és ezt támasztjuk alá érvekkel (=arguments), annak érdekében, hogy véleményünk helyességéről meggyőzzük az olvasót.

1.2. Érv (argument/reason)

Az érv egy olyan állítás, amely ok-okozati kapcsolatban áll az adott véleménnyel, és a „Miért gondolom ezt?” kérdésre válaszol. Ha például az a véleményünk, hogy „Zoos should not be abolished” („Az állatkerteket nem szabad megszüntetni”), akkor a „Miért gondolom ezt?” vagy „Why shouldn't zoos be abolished?” (Miért nem szabad megszüntetni az állatkerteket?) kérdésre a válaszunk az, hogy „...because these institutions have scientific, educational, and environmental benefits” („...mert ezek az intézményeknek jótékony hatása vannak tudományos, nevelési és környezetvédelmi téren”). Fontos, hogy a „mert” = „because” kötőszóval vagy annak szinonimájával (pl. as / since + mondatrész, vagy because of / due to + főnévi szerkezet) vezessük be az érveinket, ne valamilyen más értelemmel bíró összekötő kifejezéssel (pl. such as/for example = példát bevezető kifejezésekkel).

1.3. Vélemény (opinion) ↔ Tény (fact)

A vélemény egy olyan állítás, amely egyáltalán nem, vagy nem teljesen bebizonyítható. Ezzel szemben a tény egy teljes mértékben bebizonyítható állítás. Például az az állítás, hogy „Mice can scale vertical surfaces” („Az egerek képesek függőleges felületeken közlekedni”) teljes mértékben bebizonyítható kísérlet útján (mindössze egy egér és egy függőleges felület szükséges a jelenség megfigyeléséhez). Viszont az az állítás, miszerint „Keeping mice as pets improves human quality of life” („Az egértartás növeli az életminőséget”) nem bizonyítható be 100%-osan, csak bizonyos mértékig vagy hozzávetőlegesen (vagyis csak bizonyos típusú emberekre vagy az emberek bizonyos %-ára igaz).

1.4. Bizonyítható és nem bizonyítható vélemények (debatable and non-debatable opinions)

A vélemények egy része hozzávetőlegesen bebizonyítható (debatable), vagyis lehet rájuk érveket hozni. Arra a véleményre, hogy „Keeping mice as pets improves human quality of life,” azokat az érveket lehet felvonultatni, hogy „...because these small rodents offer companionship, they are entertaining, and they provide their owner with a sense of responsibility” („...mert ezek a kis rágcsálók társaságot jelentenek, szórakoztatóak és felelősségtudatot adnak gazdájuknak”). Ezeknek az érveknek van egy objektívan vizsgálható aspektusa, pl. még az egereket nem kedvelő olvasó is beláthatja, hogy az egerek egyfajta „társaságot” nyújtanak jelenlétükkel a magányos gazdiknak. Ugyanakkor a vélemények egy más része egyáltalán nem bizonyítható (non-debatable), mivel a velük való egyetértés vagy egyet nem értés teljes mértékben személyes ízlés vagy „ösztönös” érzelmi reakció kérdése, nem pedig észszerű állásfoglalásé. Tipikus példák erre az olyan mellékneveket tartalmazó kijelentések, melyek erős érzelmi töltetet tartalmaznak (disgusting/delicious/exciting/boring/fun/beautiful/ugly, etc.). Tehát az a vélemény, miszerint „Spinach is revolting” („A spenót undorító”) nem bizonyítható, hiszen teljes mértékben ízlés dolga, hogy valaki ezzel egyetért vagy nem.

1.5. Érv és alátámasztás (argument/reason and support)

Az alapvizsga esszében három fő érvet (arguments/reasons) nyújtunk, és minden egyes fő érvet alátámasztunk (support). Minden fő érv három helyen szerepel az esszében:

- 1) A thesis statement-ben (első bekezdés utolsó mondata)
- 2) Az egyik topic sentence-ben (az adott tárgyalás bekezdés első mondata)
- 3) Az összefoglalásban (az utolsó bekezdés első mondata)

Az alátámasztás (support) a tárgyalás bekezdésekben (body paragraphs) szerepel a tételmondat (topic sentence) után. Az alátámasztás feladata, hogy bebizonyítsa a tételmondatot (topic sentence). Ez a bizonyítás három fajta állításon keresztül történhet:

- 1) magyarázat (explanation)
- 2) tény (fact)
- 3) példa (example)

A téma kifejtése (magyarázat + tény + példa) tehát nem a topic sentence-ben történik – amely pusztán a fő érvet jelenti ki – hanem utána. Kerüljük az 1-2 mondatos bekezdéseket, és törekedjünk a minimum 3 mondatos bekezdésekre (pl. 1 body paragraph = 1 topic sentence + 2 supporting sentences).

2. Az érvelő esszé szerkezete

2.1. A három fő szerkezeti egység és a három bekezdés típus

Az egy oldalas (360-440 szó terjedelmű) alapvizsga esszé három fő szerkezeti egységből és összesen öt bekezdésből (=paragraphs) áll:

1. Bevezetés (=Introduction): 1 bekezdés
2. Tárgyalás (=Body): 3 bekezdés
3. Befejezés (=Conclusion): 1 bekezdés

Tehát az Introduction és Conclusion egy-egy bekezdése a Body három bekezdését fogja közre.

A három szerkezeti egység egyben három különböző bekezdés típust és bekezdés szerkezetet is jelent. Az egyes bekezdés típusoknak a következő a felépítése:

1. Bevezetés bekezdés (=introductory paragraph):
 - a. 3-4 általános kijelentés (general statements)
 - b. 1 tézisállítás (thesis statement)
2. Tárgyalás bekezdés (=body paragraph):
 - a. 1 tétel mondat (topic sentence)
 - b. 2-4 alátámasztó mondat (supporting sentences)
 - c. 1 összefoglaló mondat (concluding sentence) – ez opcionális, tehát nem kötelező elem
3. Befejezés bekezdés (=concluding paragraph):
 - a. 1-2 összefoglaló mondat (concluding sentences)
 - b. 1 végső megjegyzés (=final thoughts/final comment)

2.1.1. A Bevezetés bekezdés (introductory paragraph)

A Bevezetés egyetlen bekezdésből áll. Az első 3-4 mondat ún. general statement, melyeknek az a célja, hogy háttérinformációt (Background) nyújtson a témáról az olvasónak, és egyúttal az, hogy fokozatosan vezesse az olvasót a téma nagyon általános fogalmától a téma nagyon konkrét fogalmáig. Minden egyes general statement egy fokkal közelebb viszi az olvasót az esszé konkrét témájához.

Például, ha a konkrét témánk az „online shopping” és a thesis statementünk az, hogy „Online shopping is preferable to in-person shopping because online shopping saves time, energy, and money,” akkor ehhez a thesis statement-hez a következő general statement-ekkel juthatunk el logikusan:

We live in a consumer society. This means that buying goods and services constitutes an essential part of everyday life. Consumers can purchase products in a wide range of physical outlets. More recently, online shopping outlets have enabled consumers to buy items without leaving their home. Online shopping is preferable to in-person shopping because buying products online saves time, energy, and money.

A fenti példa egy teljes introductory paragraph-ot alkot, ahol a sárgával jelölt részek a Background (=general statements), a zöld a thesis statement. Ugyanezt a példát felhasználva az alábbiakban kiemelt szókapcsolatokban lehet látni, hogyan jut minden egyes general statement egyre közelebb a konkrét témához:

We live in a consumer society. This means that buying goods and services constitutes an essential part of everyday life. Consumers can purchase products in a wide range of physical retail outlets. More recently, online shopping platforms have enabled consumers to buy items without leaving their home. Online shopping is preferable to in-person shopping because buying products online saves time, energy, and money.

Ez az ún. „funnel introduction,” amit nemcsak az alapvizsga esszé sikeres megírásához érdemes elsajátítani, hanem a szakdolgozathoz is, hiszen a tudományos cikkek (amilyen a szakdolgozat is) alapvetően „funnel” típusú bevezetéssel indulnak.

Fontos arra figyelni, hogy a thesis statement csak az introductory paragraph utolsó mondatára korlátozódjon, tehát ne jelentsük ki véleményünket vagy említsünk érveket a general statement-ekben, ezt kizárólag a thesis statement-ben tegyük.

A thesis statement, amely egy mondat, minden esetben egy véleményből és három érvből álljon. A thesis statement-be foglalt három érv mindegyike a topic sentence-ekben ismétlődik meg: az első thesis érv az első topic sentence-ben, a második thesis érv a második topic sentence-ben, a harmadik thesis érv a harmadik topic sentence-ben.

2.1.2. A Tárgyalás bekezdés (body paragraph)

A Tárgyalás bekezdésekben kifejtjük és bebizonyítjuk a thesis statement-ben már korábban felsorolt érveket. Egy body paragraph-ban csak egy érvet fejtünk ki. Az érvek ugyanolyan sorrendben kövessék egymást a body paragraph-okban, mint amilyen sorrendben a thesis statement-ben említettük őket. Tehát a fenti példában szereplő thesis statement („Online shopping is preferable to in-person shopping because buying products online saves time, energy, and money”) után az első body paragraph az alábbi topic sentence-szel kezdődik:

Firstly, online shopping saves time.

A topic sentence-et a support követi, vagyis magyarázatot adunk, tényeket közlünk, példákat hozunk. A fenti topic sentence-hez ezek a következők lehetnek:

- 1) *Explanation:* Consumers do not have to leave their home and travel to a physical shop, which is often time-consuming.
- 2) *Fact:* Online shopping interfaces display all available items and allow consumers to search for specific types of items, which also reduces the time spent on shopping.
- 3) *Example:* Looking for an electric fan in a spacious home appliance shop can take considerable time, involving losing one's way in the store. If the store has no electric fans in stock, one needs to travel to another outlet. In contrast, it takes only a few minutes to check the availability of electric fans online, then select and order a model on the same website.

Ha a fenti mondatokat egy bekezdésbe tesszük, és ellátjuk a megfelelő összekötő kifejezésekkel, már kész is az első body paragraph-unk:

Firstly, online shopping saves time. Consumers do not have to leave their home and travel to a physical shop, which is often time-consuming. In contrast, online shopping interfaces display all available items and allow consumers to search for specific types of items, which also reduces the time spent on shopping. For example, looking for an electric fan in a spacious home appliance shop can take considerable time, involving losing one's way in the store. If the store has no electric fans in stock, one needs to travel to another outlet.

However, it takes only a few minutes to check the availability of electric fans online, then select and order a model on the same website.

A fenti példa thesis statement esetén a második topic sentence:

Secondly, purchasing products online is more convenient.

A harmadik topic sentence:

Lastly, shopping online costs less.

2.1.3. A Befejezés bekezdés (concluding paragraph)

A Befejezés bekezdés elején összefoglaljuk a három fő érvünket, vagy újból kijelentjük a tézisünket más megfogalmazásban (paraphrase). Például annak az esszének, melynek thesis statement-je az, hogy „Zoos should not be abolished because these institutions have scientific, educational, and environmental benefits,” a következő lehet az összefoglalása (ebben az esetben parafrázisa): „In brief, the preservation of zoos is crucial to zoological studies, to inculcating compassion for animals in the next generation, and to the conservation of various species threatened with extinction.”

A Befejezés bekezdés második része, vagyis az esszénk utolsó mondata, egy zárógondolat (final thoughts). Ennek három típusa létezik:

- 1) javaslat (recommendation): a „should” modális segédige használata jellemző
- 2) előrejelzés (prediction): a „will” modális segédige vagy a „likely/unlikely” melléknév használata jellemző
- 3) ítélet (judgement): érzelmet kifejező főnév vagy melléknév használata jellemző (tragedy, heartbreaking, promising)

Olyan thesis statement esetén, mely „should” segédigét tartalmaz, érdemes előrejelzést vagy ítéletet választani. Például a fenti állatkert témájú thesis statement és concluding sentences után a következő lenne az előrejelzés típusú final thoughts: „Zoos are likely to remain part of the experience of growing up for a long time to come.” Ha a thesis statement-ünk nem tartalmaz „should”-ot, a legkönnyebb a „final thought” típusú javaslat. Például az „Online shopping is preferable to in-person shopping because buying products online saves time, energy, and money” tézis állítást szerepeltető esszé a következő zárógondolattal érhet véget: „Therefore, consumers pressed for time and short on funds should switch to shopping online.”

3) Az érvelő esszé koherenciája

Egy szöveg koherenciája (coherence) azt jelenti, hogy az egyes gondolatok – mondatok és mondatrészek – között van logikai összefüggés, és ezt a logikai kapcsolatot a szerző egyértelművé és szembetűnővé teszi bizonyos nyelvi elemek következetes (consistent) használatával. Ezek a nyelvi elemek a következők:

- 1) névmások (pronouns)
- 2) aktív vagy passzív mondat szerkezet (voice)
- 3) összekötő kifejezések (transition signals)

A névmások következetes használata azt jelenti, hogy az ún. „topic” főnév számának (egyes vagy többes) és vagy nemének (he/she/it) megfelelő esetben lévő névmást használunk, amikor az adott főnévre visszautalunk. A következő példában látható a „topic” főnév és az arra visszautaló névmás azonos színnel kiemelve:

A significant part of a bear's diet is comprised of **fruits**. **They** may be naturally fermented in the summer season, causing inebriation in these omnivorous animals.

The **nurse** changed the **bandages** because **they** had been soiled. Then **she** took the patient's temperature.

A student is eligible for various scholarships. **He or she** may apply for them by filling in various forms.

Az aktív vagy passzív mondszerkezet következetes használata azt jelenti, hogy egy mondaton belül nem váltogatjuk az aktív-passzív igealakokat. Például a következő mondat, mely felváltva használ passzív és aktív igealakokat, nem következetes, illetve nem koherens: „The questionnaire **must be filled** in completely, and respondents **can choose** between five options in each item.” Úgy tehető koherenssé a mondat, ha mindkét igealak aktív, vagy mindkettő passzív. Tehát például így: „The questionnaire **must be filled** in completely, and one option **can be chosen** out of five in each item.”

Az összekötő kifejezések (transition signals) megfelelő használatához két információt kell tudni: az adott transition signal nyelvtani típusát (coordinating / subordinating conjunction or sentence connector) és jelentését (adding a new idea, contrast or opposing idea, cause or reason, effect or result, introducing an example, etc.). Például a „however” és az „although” egyaránt „contrast or opposing idea” jelentéssel bír, viszont az első egy sentence connector, a második egy subordinating conjunction, vagyis máshogy használjuk őket a mondatban:

It was raining heavily. **However**, Bob refused to use an umbrella.

Bob refused to use an umbrella **although** it was raining heavily.

4) Az érvelő esszé stílusa

A stiláris dilemmák eldöntésénél két alapelvet érdemes alkalmazni:

- 1) *Könnyű érthetőség*: Ez azt jelenti, hogy az olvasó lehetőleg már első elolvasásra megérti az adott mondatot.
- 2) *Tömörség*: Minél kevesebb és minél kifejezőbb szavakkal közöljük a mondanivalónkat, nem használunk felesleges, kizárólag a szószámot növelő kifejezéseket.

Az alapvizsgán írandó érvelő esszé stílusa formális. A formális stílust könnyebb körülírni azokkal a nyelvi elemekkel, amelyeket kerül. A formális stílus kerüli a következőket:

- 1) Informális szavak és kifejezések (pl. kids, fun, way too much, really és phrasal és multiverb verb-ök, pl. get out, put up with)
- 2) Szubjektív vagyis a személyes jelleget előtérbe helyező szavak és kifejezések
 - a. az I/you/we névmások;
 - b. „I” kifejezések (pl. in my opinion, I will argue that)
 - c. túlzott általánosítások (always, all, every)
 - d. az every-, no-, some-, any- előtagokat tartalmazó szavak (pl. everybody, something, anywhere)
 - e. a „good” és „bad” szavak: Ezek túl általánosak, helyettük konkrétabb szóhasználat szükséges (pl. „good” helyett: beneficial / healthy / useful; „bad” helyett: detrimental / unhealthy / disruptive)
 - f. a „get” szó: túl általános, sokféle jelentése lehet (pl. arrive / receive / obtain / become)
- 3) Érzelmeket előhívó (emotive) szavak (pl. unfortunately, sadly, great, ridiculous)
- 4) Összevont segédige alakok (pl. don't, isn't, doesn't)
- 5) Kérdések: Kérdések helyett az esszénk kizárólag kijelentésekből álljon, kérdéseket csak magunknak tegyünk fel az ötletelés fázisában.

A formális stílus előnyben részesíti a következőket:

- 1) Formális szókincs (hosszabb, latin eredetű szavak, pl. depart, contribute)
- 2) Passzív szerkezet
- 3) Alárendelő összetett mondatok

Remélem, hogy ez az Útmutató segítséget nyújt Önöknek az alapvizsgának az esszé részére való felkészüléshez. Jó munkát, sikeres alapvizsgázást kívánok!

Dr. Gálla Edit

Budapest, 2026. április 10.